

Projekt

**Overovanie organizácie, foriem a obsahu výchovy
a vzdelávania na škole waldorfského typu**

Odborný gestor: Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc
Pedagogická fakulta UK v Bratislave
Škola: Súkromná základná škola M.C. Sklodovská
Zriaďovateľ školy: Nadácia výchova k slobode

FEBRUÁR 2001

Obsah:

Dôvodová správa	3
Teoretické východiská	4
Ciele overovania	9
Úlohy	9
Metodika overovania	10
Personálne zabezpečenie	10
Organizačné zabezpečenie	10
Materiálno – technické zabezpečenie	10
Finančné zabezpečenie	11
Časový harmonogram	11

Dôvodová správa

Pedagogika je umenie odovzdať nastupujúcej generácii ľudí poznatky, skúsenosti, duševné schopnosti a zručnosti, ktoré vznikli a rástli na kultúrnych, sociálnych a materiálnych výdobytkoch ľudstva tak, aby to bolo primerané veku a schopnostiam dieťaťa. Každý učiteľ, ktorý chce poctivo vykonávať svoje povolanie, je často konfrontovaný s myšlienkou, či skutočne „svojim“ deťom umožňuje denne sa zúčastňovať na osvojovaní si kultúry ľudstva, ktorú oni neskôr – ako jej nositelia - rozvinú ďalej...

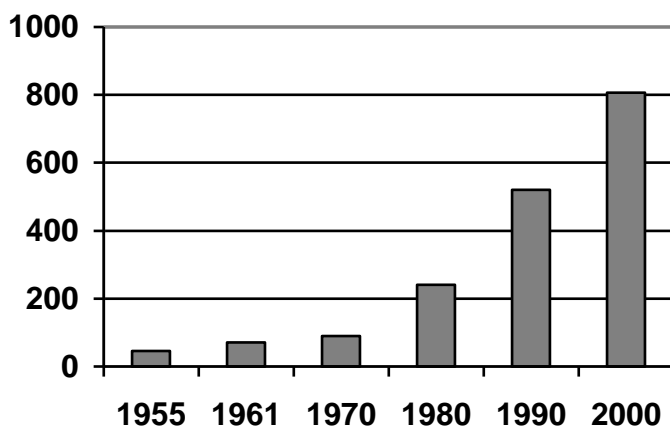
Dnes, i vďaka komunikačnej revolúcii, sme veľmi presne informovaní o vzťahu, v akom sa dospeli a tí - „k dospelosti smerujúci“ nachádzajú. Ako učelia musíme konštatovať, že v školách sa žiaci a pedagógovia navzájom odcudzili, že žiaci neradi chodia do školy, že predstava prázdnin má už pre dieťa prvého stupňa príchut' najväčšej slasti, že staršie deti vnímajú školu ako odtrhnutú od skutočného, každodenného života, v ktorom je predsa mnohé iné nanajvýš potrebné, než len memorované školské vedomosti...

Pred nami stojí riešenie naliehavých otázok – drogová závislosť, kriminalita, šikanovanie v školách, úniky mládeže (ale aj mladších detí) do pseudoreality, informačná explózia, podliehanie manipulácii, reklame, či všemocnej sile peňazí, generačný konflikt. Môže toto všetko vyriešiť škola? Môže k ich riešeniu prispieť vzťah pedagóga a jeho zverencov?

Skúsme pozitívne preformulovať túto otázku: Ako má dnešný učiteľ nájsť ten nevysychajúci prameň vnútornej tvorivosti, radosti z práce, tej iskry nadšenia, ktorá preskočí na samotného žiaka a vznieti v ňom túžbu po poznaní a prirodzenom nasledovaní autority?

„Je potrebné inovovať stratégie a metódy edukácie, zavádzať viac alternatívne koncepcie a školy, viac aktívnych, motivujúcich a kreatívnych metód, metód sústredených nielen na výkon žiaka, ale aj jeho prežívanie, city, motiváciu, hodnotový systém...“ odznieva v Národnom programe výchovy a vzdelávania, ktorý v sebe zahŕňa postoje a názory pedagógov, rodičov v našej spoločnosti.

Pedagogika waldorfského typu vznikla pred viac ako 80 rokmi v Nemecku; priniesla niektoré revolučné zmeny do vzdelávania – epochové vyučovanie, zameranie na samotné dieťa, výchova chlapcov a dievčat v jednom kolektíve, nový spôsob riadenia školy, nové vyučujúce predmety atď. V priebehu niekoľkých desaťročí preukázala svoju životaschopnosť, vznikali nové školy a škôlky v krajinách s rôznym kultúrnym, historickým či politickým prostredím. V súčasnosti na svete evidujeme vyše 800 waldorfských škôl – okrem iného takmer vo všetkých krajinách Európy, nehovoriac o viac než tisíc predškolských zariadeniach tohto typu.

tab.1: Vývoj počtu waldorfských škôl vo svete (zdroj: Kranich, E. Michael: Waldorfské školy, str.6, 1999, Opherus, 1. vydanie)

„Vytvoriť prostredie slobodnej ponuky vzdelávacích príležitostí so zabezpečením práva slobodnej voľby vzdelávacej cesty, vytvoriť konkurenčné vzdelávacie prostredie, čo sa stane hybnou silou inovácií, pokroku...“ to prirodzene znamená otvoriť brány tvorivým a iniciatívnym pedagogickým systémom, ktoré by spätne spôsobovali rast kvality celej výchovno-vzdelávacej ponuky.

Je našou snahou a záujmom, vychádzajúc z Národného programu výchovy a vzdelávania v SR, poskytnúť rodičom, ktorí prejavujú záujem o alternatívne pedagogické prístupy, možnosť takejto ponuky aj v rámci štátneho vzdelávacieho systému .

Uplynulých desať rokov bolo vyplnených usilovným vzdelávaním a intenzívnou prípravou na realizáciu tejto náročnej úlohy. V spolupráci s *holandskou nadáciou Helias* boli organizované kurzy, prednášky a vzdelávanie pre učiteľov. V spolupráci s *Pedagogickou fakultou UK v Bratislave* realizujeme *špecializačné–inovačné štúdium*. Na Slovensku už deviaty rok pôsobí *Asociácia priateľov slobodných waldorfských škôl*, ktorá združuje desiatky učiteľov, rodičov i záujemcov o túto pedagogiku.

Domnievame sa, že uvedené skutočnosti sú dostatočným odôvodnením našej snahy – zaviesť na Slovensku waldorfský model výchovy a vzdelávania do praxe a tak potvrdiť jeho oprávnenosť v dnešnej dobe. Veríme, že tak ako napr. v Rakúsku, Holandsku, Nemecku štátne školy prevzali viaceré prvky z waldorfskej pedagogiky do svojho výchovno vzdelávacieho programu, budú i naše waldorfské školy inšpirovať ostatnú pedagogickú verejnosť.

Teoretické východiská

Pedagogika je vo svojej podstate láska k človeku, vyvierajúca z poznania človeka. Prinajmenšom na tomto by mala byť vybudovaná.

/Rudolf Steiner/

POVAHA WALDORFSKEJ ŠKOLY A TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Waldorfská škola je všeobecno vzdelávacou jednotnou školou, poskytujúcou vzdelanie deťom od 6 do 15 rokov. Je to deväťročná škola umožňujúca žiakom pokračovať vo vzdelávaní buď troj- až štvorročným vyšším stupňom waldorfskej školy alebo ktoroukoľvek strednou školou a odborným učilišťom. Škola sa svojou koncepciou riadi princípmi pedagogiky Rudolfa Steinera, ktorú tvorivým spôsobom rozvíja vzhľadom k miestnym, časovým a kultúrnym podmienkam, v ktorých pracuje.

Podnetom k založeniu prvej Slobodnej waldorfskej školy v Stuttgarte boli idey Rudolfa Steinera (1861 – 1925) o úlohe vzdelávania a školy v spoločnosti. Škola by mala byť organizovaná ako slobodná inštitúcia, nezávislá na momentálnom spoločenskom usporiadaní, mala by rozvíjať v dieťati individuálne vlohy, tvorivý duševný a duchovný potenciál.

Waldorfská pedagogika vychádza z antropozofickej antropológie Rudolfa Steinera, ktorá si všima zákonitosti vývojových období dieťaťa, zmien jeho vzťahu k svetu a jeho schopnosti učiť sa. Učebné osnovy a metodiky sú priamo odvodené z tohoto poznania. Výchova je chápaná ako proces, vychádzajúci síce zo zákonitostí spoločných pre všetkých, rešpektujúci však osobitosti individuálneho vývoja každého dieťaťa.

Hlavným cieľom školy je rozpoznať možnosti, vlohy a talent každého dieťaťa, pomáhať mu v poznávaní sveta a seba samého tak, aby sa vzdelaním a výchovou stávalo slobodným

človekom, samostatným a zodpovedným za seba a svet. Vo vzdelávaní, zodpovedajúcom individuálnym možnostiam a vekovým stupňom, dieťa poznáva a prežíva svet prírody, svet ľudí a svet duchovnej kultúry, učí sa chápať zmysel poznatkov o sebe, pre svoju sebaapremenu, svoje sebazdokonaľovanie. Vstupuje primerane svojim rastúcim vnútorným silám do kultúry národa a ľudstva. Osvojuje si materinský jazyk a cudzie jazyky, poznáva vedy o prírode, spoločnosti, základy umenia a náboženstva, čo spolu s telovýchovnou, pracovnou a umeleckou činnosťou umožňuje jeho zdravý telesný, duševný a duchovný rast a tým rovnovážny rozvoj rozumu, citu a vôle. Žiak nasleduje prirodzenú ľudskú autoritu učiteľa. Vyučovanie je založené na vzájomnom porozumení a spolupráci učiteľa a žiakov. Narastajúce poznatky sú sprostredkované tak, aby viedli k životnej múdrosti, duchu porozumenia a pomoci, posilňujú vedomie vzájomnosti, lásky a morálky.

UČEBNÝ PLÁN

Vzhľadom k spoločenským, miestnym i historickým zmenám je návrh slovenských učebných osnov školy waldorfského typu vypracovaný tak, že umožňuje porovnateľnosť so štátnymi štandardami. Predpokladá však odlišnú koncepciu práce v jednotlivých ročníkoch a učebných predmetoch, vďaka čomu sa kompatibilita napĺňa v tzv. vyrovnávacích obdobiach, ktoré nastanú po 4. a 9. ročníku.

Učebný plán školy je veľmi bohatý. Okrem tradičných predmetov sú v ňom rozličné remeselné a umelecké predmety, ako napríklad kníhviazačstvo, modelovanie, tkáčstvo, práca s drevom, záhradníctvo atď. V tejto rôznorodosti je zakotvená snaha predovšetkým o všestranný rozvoj dieťaťa, ale zároveň je to možnosť, aby každý našiel v učebnom pláne niečo, v čom môže vyniknúť. V pozadí každej učebnej látky však spočíva výchovný cieľ. Duša dieťaťa by mala prostredníctvom tejto látky cvičiť a rozvíjať svoje sily. Tým podstatným na waldorfskom učebnom pláne nie je samotná učebná látka, ale duševné schopnosti, ktoré rastú prácou s ňou. Účinný vzájomný vzťah medzi obsahom vyučovania a podporou dieťaťa v jeho vývoji, patrí k základom waldorfskej pedagogiky. V tomto zmysle je možné považovať pre dieťa učebnú látku, ktorá zodpovedá jeho veku, priamo za liečivú.

Ďalšou dôležitou črtou učebného plánu je tesné prelínanie jednotlivých predmetov, cieľom ktorého je predstaviť deťom svet vo vzájomných súvislostiach a vo vzťahu k človeku. Učiteľ sa usiluje predovšetkým o vysvetlenie základných princípov v každom jednotlivom predmete, volí preto názorné príklady blízke deťom daného veku, snaží sa nepreťažovať žiakov encyklopedickými vedomosťami. Zároveň sa usiluje o dosiahnutie rovnováhy medzi vedou, umením a duchovnými hodnotami. Práve súlad medzi pravdou (vedou), krásou (umením) a dobrom (duchovne hodnoty) tvorí vhodný základ pre vzdelávanie.

EPOCHOVÉ VYUČOVANIE

Podľa antropologicko – pedagogických a psychologicko – pedagogických zásad Steinerovej pedagogiky sú hlavné predmety, ako matematika, materinský jazyk, dejepis, fyzika a ďalšie, v ktorých sa najväčší dôraz kladie na vedomosti a porozumenie, myslenie a predstavivosť, vyučované koncentrovaným spôsobom vo väčších učebných blokoch v tzv. epochách. Určitý predmet sa teda učí každé ráno po niekoľko týždňov v tzv. hlavnom vyučovaní. Epocha trvá 2 až 6 týždňov podľa charakteru predmetu a veku dieťaťa. Učiteľ spolu so žiakmi má možnosť plne sa ponoriť na dlhší čas do niektorej oblasti a docieľiť v nej pokrok, potom odstúpiť od nej a nechať deti zabudnúť na podrobnosti. Správny rytmus zabúdania a vybavovania hrá dôležitú úlohu v rámci starostlivosti o rozvoj pamäti a

získavanie schopností. To odpovedá zákonitostiam učenia ako prežívania, ako hlbokého prenikania, ponorenia do osvojovaných poznatkov a je v zhode so zákonitosťami a funkciou pamäťového vštepovania a zabúdania..

Tak, ako život prebieha medzi polaritami a tým vzniká opakujúci sa rytmus (výdych - nádych, bdenie - spánok , atď.), ktorý nás udržuje pri zdraví, tak i dieťa potrebuje vo vyučovaní striedať klud a pohyb, načúvanie a vlastnú činnosť, individuálnu prácu a prácu v kolektíve, plnú bdelosť a snivé ponorenie do obrazov. Dieťa potrebuje rytmus v oveľa väčšej miere ako dospelý, doslova ho vyžaduje. Táto jeho potreba je zohľadnená pri tvorbe učebného plánu, rozvrhu hodín. Rytmus je prítomný aj v hodine samotnej. Hlavné vyučovanie zaberá prvé dve ranné hodiny, a preto sa ešte delí na tri časti. Prvá časť je rytmická, plná pesničiek a básničiek, má za úlohu deti prebudiť, navodiť v nich vedomie spoločenstva triedy a naladiť ich na samotné vyučovanie. V druhej časti - vyučovacej, sa najprv súhrnne zopakuje učivo z predchádzajúceho dňa a z toho potom organicky vyplynie ďalší učiteľov výklad novej látky. Hodina končí rozprávaním, ktoré má za úlohu triedu upokojiť, zharmonizovať.

Ostatné predmety sa vyučujú v bežných vyučovacích hodinách. Ale aj v nich sa učiteľ snaží zachovať rozdelenie na časť rytmickú, vyučovaciu a časť rozprávania. Po hlavnom vyučovaní nasledujú predmety, v ktorých sa kladie väčší dôraz na rytmické opakovanie, ako sú cudzie jazyky, hudba, eurhythmia. Potom, v neskorších doobedňajších alebo v poobedňajších hodinách nasledujú zamestnania umeleckého a praktického charakteru.

HODNOTENIE

Vo waldorfskej pedagogike vchádzame ako pedagógovia do prostredia, ktorého samozrejmom významnou súčasťou je princíp neznámkovania. Z tohto pohľadu waldorfská pedagogika nie je experimentom, ale tvorivou, umeleckou pedagogikou, ktorá v kultúrnom prostredí Európy zrela skoro 80 rokov, aby sa do dnešnej doby ako žiadaná a osvedčená pedagogická alternatíva rozšírila do celého sveta. Žiaci nie sú po celý čas dochádzky do školy klasifikovaní známkami, ani podľa svojich výkonov navzájom porovnávaní, aby sa nepodporovala vzájomná prospechová súťaživosť. Jedinou súťažou, ktorú dieťa pestuje, je súťaž so sebou samým, aktívna snaha po osobnom sebazlepšovaní. Tomu zodpovedá aj hodnotenie žiakov. Ich všestranný osobný rast je vyjadrovaný priebežným hodnotením a na konci školského roka písomným výročným slovným hodnotením triedneho učiteľa a odborných učiteľov, ktoré je umelecky spracované.

Patrí k pilierom waldorfskej pedagogiky, že sa učiteľ snaží budovať žiakovu motiváciu prostredníctvom záujmu o učebnú látku a prostredníctvom pozitívneho vzťahu medzi učiteľom a žiakom. Motivácia cez sebeckú ctižiadostivosť a nezdravý strach, k čomu dochádza známkovým hodnotením, nie je zlúčiteľná s podstatou waldorfskej pedagogiky.

TRIEDNY UČITEĽ

Výchovný význam blízkeho osobného vzťahu medzi učiteľom a žiakom je daný tým, že od 1. do 9. triedy majú žiaci jedného triedneho učiteľa. To umožňuje výchovu založenú na podrobnom poznaní osobnosti každého dieťaťa, citlivé reagovanie na všetky pozitívne zmeny a krízy v jeho vývoji.

Skutočnosť, že v epochách vyučuje väčšinu hlavných predmetov, dáva triednemu učiteľovi možnosť stretávať sa s triedou denne, po celú dobu trvania základnej školy. To

dovoľuje, na jednej strane, vytvoriť blízky vzťah s každým dieťaťom, ktoré v hĺbke svojej duše tuží po tom, aby bolo vnímané vo vývoji, súvislo po dobu niekoľkých rokov. Len tak môžeme dospieť k ucelenému pohľadu na jednotlivé dieťa. Na druhej strane, takéto pôsobenie triedneho učiteľa, mu umožňuje tesný kontakt s triedou ako celkom, ako jednotným sociálnym organizmom, prechádzajúcim svojim vlastným vývojom. Triedny učiteľ sa tým stáva predovšetkým univerzálnym duchom triedy, nie špecialistom.

Takéto postavenie triedneho učiteľa vytvára priestor na to, aby učiteľ mohol prispôbiť učebnú látku tak, aby zodpovedala vývojovým potrebám detí a zároveň vytvárala jednotný celok s ostatnými predmetmi. Aj keď jednotlivé predmety v učebnom pláne vystupujú oddelene, učiteľ sa snaží, aby ich vo vyučovaní pojal v súvislostiach. Vtedy aj dieťa prežíva svet v nie od seba oddelených vedných oblastiach, ale ako usporiadaný celok. Dieťa si prostredníctvom učiteľa formuje celkový obraz sveta. Zároveň, ale učiteľ dôsledne dbá na to aby vo všetkom, čo sprostredkúva, deti mohli nájsť skutočné prepojenia na praktický život. Učiteľ sa tak do značnej miery stáva tvorcom učebného plánu. Aby učiteľ mohol splniť tak náročné úlohy, musí mu byť zaručený voľný priestor pre vlastné originálne a tvorivé spracovanie učebnej látky, v rámci dodržania cieľov vzdelávacieho programu. Je jednou zo životných podmienok waldorfskej pedagogiky, že učiteľ má právo na originálny postup v jednotlivých predmetoch.

Učiteľ nestojí pred žiakmi len so svojimi momentálnymi vedomosťami, ale aj so svojimi schopnosťami, vlohami, tvorivým potenciálom. Schopnosť a snaha učiť sa, to je to, čo sa učiteľ snaží vštepiť deťom aj tým, že túto schopnosť sám má a neustále ju v sebe rozvíja. Sebavýchova, sebazdokonaľovanie je to, čo môže dieťa vnímať u človeka, ktorý s ním prechádza významným úsekom jeho životnej cesty, ktorý ho formuje nielen svojimi vedomosťami, ale aj tými vnútornými silami, ktoré má v sebe. Vzniká tak možnosť vytvoriť vyučovanie, ktoré neprúdi od hlavy k hlave, ale od srdca k srdcu.

Tak široký záber predmetov u jedného učiteľa ho podnecuje k intenzívnej spolupráci s ostatnými kolegami. Učitelia často navzájom hospitujú, prípadne si ináč odovzdávajú skúsenosti.

UČEBNICE

Špecifickou črtou waldorfských škôl je absencia učebníc v ich klasickej podobe. A to preto, že im chýba vzťah ku konkrétnej pedagogickej situácii a momentálnemu stavu triedy. Ich úlohu plnia materiály, ktoré učiteľ sám alebo v spolupráci s kolegami, pripravuje vzhľadom na svoju triedu a výchovný vplyv svojho učiva. Knihy (napr. atlasy, slovníky, súbory cvičení) sa používajú samozrejme tiež, ale prvoradé sú originálne texty, ktoré majú vedeckú či umeleckú hodnotu. Knihy môžu byť doplnkom, nikdy však nie hlavným prostriedkom pri vyučovaní. V tejto súvislosti majú veľký význam pracovné a epochové zošity, ktoré žiaci sami vytvárajú a ktoré im potom pri domácich prípravách nahrádzajú učebnice. V týchto zošitoch žiaci zhromažďujú podstatu jednej epochy; texty učiteľ buď diktuje alebo sa vypracúvajú spoločne v triede, ilustrácie k nim sú výlučne dielom detí. Postupne je deťom prenechávaná stále väčšia sloboda pri formulovaní textov epochových zošitov. Zostaviť jasný, zrozumiteľný a stručný text je dôležitým cvičením. Učiteľ doporučuje v stále väčšej miere starším žiakom príručky a originálnu literatúru, s ktorou oni pracujú. Raz prebudený záujem, spojený s výchovou k samostatnosti, podnecuje k individuálnej práci.

RIADENIE ŠKOLY

Pre riadenie a ducha školy sú dôležité pedagogické konferencie, ktoré sa konajú každý týždeň, a ktorých úlohou je vzájomná porada učiteľov o otázkach výchovy a vzdelávania. Je to priestor venovaný vlastnej pedagogickej činnosti učiteľov a problémom jednotlivých tried a žiakov. Konferencie sú aj miestom permanentného vzdelávania učiteľov školy.

Príspevkom waldorfskej pedagogiky k citlivej otázke riadenia a manažmentu školy je spôsob, akým kolégium učiteľov prichádza k rozhodnutiu; kolégium je zložené z učiteľov ako rovnocenných partnerov, riaditeľ nevydáva direktívy, čo v konečnom dôsledku prináša učiteľom možnosť významne sa podieľať na riadení školy. Tým sa výrazne zvyšuje ich zainteresovanosť a záujem o veci týkajúce sa chodu školy ako celku, nie snád len ich vymedzeného úseku.

SPOLUPRÁCA S RODIČMI

Jedným z pilierov waldorfskej pedagogiky je spolupráca učiteľov a rodičov. Sú to ľudia, ktorí sa najvýznamnejšie podieľajú na výchove školopovinného dieťaťa. Preto pre zdravý vývoj jeho osobnosti je ich spolupráca nesmierne dôležitá. Z tejto spolupráce vzniká na strane rodiča pochopenie a porozumenie pre waldorfskú pedagogiku a pre individuálne výchovné opatrenia učiteľa voči jeho dieťaťu; učiteľovi to pomáha v lepšej orientácii v špecifickej situácii každého žiaka. Vzniknutá dôvera medzi rodičmi a učiteľom pomáha neskôr prekonať aj tie „horšie časy“, spojené s pubertou.

Spolupráca sa uskutočňuje častým osobným stykom medzi rodičmi a učiteľmi tak v škole, ako aj doma, pomocou rodičov pri riešení výchovných a vzdelávacích úloh školy. Často sú to práve rodičia, ktorí významne pomáhajú pri materiálnom zveľadení školy. Výrazom úzkej spolupráce s rodičmi sú rôzne grémiá a zmiešané grémiá z rodičov a učiteľov, ktoré majú významné kompetencie v celkovom chode školy. K dobrým vzťahom medzi školou a rodičmi významne prispievajú aj rodičovské kurzy o pedagogickej problematike alebo úvodné kurzy v umeleckých oblastiach, ktoré môžu byť spojené s výstavkami detských prác v tejto umeleckej činnosti, verejné ročné slávnosti, spoločné výlety.

Učitelia vo waldorfskej škole sa usilujú o výchovu slobodných ľudí, neobmedzených žiadnym konkrétnym svetovým názorom. Skôr im ide o rozvinutie prirodzených vlôh detí tak, aby potom v dospelosti boli schopné samostatnej orientácie, zodpovedného a sociálne pozitívneho konania. Waldorfská pedagogika je orientovaná na dieťa a vychádza z jeho potrieb a poznania jeho vývoja. To, že svet je podávaný dieťaťu v súvislostiach, mu pomáha vytvoriť si obraz sveta okolo ako celku, do ktorého je schopné pevne sa postaviť. To, že všetko sa uvádza do vzťahu k človeku, dáva dieťaťu možnosť získať pocit „to všetko sa ma bezprostredne dotýka“ a tým aj podnecuje záujem o svet, v ktorom žije. Tým, že neexistuje hodnotenie pomocou známok, písomky, skúšky, dieťa nemá strach zo školy, ktorá tvorí podstatnú časť jeho detského sveta. Absencia klasifikácie podnecuje deti k sociálnemu správaniu: lepší žiaci pomáhajú slabším, nepotrebujú súťažiť. Tým, že predmety sú zaradované do rozvrhu v dobe, keď je dieťa pre ne zrelé, nie je dôvod, aby ho nezaujali.

Tým, že od detí nie sú vyžadované samostatné úsudky skôr, ako sú schopné ich vytvárať, nestrácajú deti schopnosť samostatného tvorivého myslenia. Moderný svet potrebuje práve takých ľudí, ktorí chcú žiť vo vnútornej slobode a chcú ju uskutočňovať v ľudskej spoločnosti. Tomu slúžia waldorfské školy, preto sa im hovorí „slobodné“.

Ciele overovania

Cieľom waldorfskej pedagogiky je vypestovať u žiaka záujem o učenie, o permanentné vzdelávanie, o svet a spoločenské dianie a rozvinúť v ňom sociálne zručnosti a emocionálnu inteligenciu. Po obsahovej stránke sú učebné osnovy porovnateľné s osnovami štátnymi. Rozdielnosť je v rozvrhnutí učiva do jednotlivých ročníkov. V predkladanom projekte chceme overiť model – waldorfská škola. V rámci neho je cieľom:

1. Overiť vplyv foriem a obsahu výchovy a vzdelávania waldorfského typu na rozvoj osobnostných kompetencií žiakov (rozvoj myslenia, cítenia a vôle)
2. Vo vyrovnávacích obdobiach porovnať kompatibilitu učebných osnov školy waldorfského typu so slovenskými vzdelávacími štandardami.
3. Zistiť, aký vplyv má aktívna účasť učiteľského zboru (kolégia) v procese riadenia školy na iniciatívne jednanie samotných učiteľov, ako aj na ich postoje ku škole. Takisto zistiť, či kompetencie kolégia sú dostačujúce pre zabezpečenie riadneho chodu školy.

Predmetom overovania budú:

1. ciele, metódy a prostriedky vzdelávania a výchovy na škole waldorfského typu
2. učebný obsah vybraných predmetov
3. spôsob riadenia školy

Predpokladané hypotézy:

1. Zavedením metód a prostriedkov pedagogiky waldorfského typu predpokladáme významné pozitívne posilnenie charakteristík emocionálneho prežívania žiakov.
2. Zavedením vyučovacích predmetov podľa učebných osnov školy waldorfského typu a aplikovaním zmyslovo-zážitkového učenia predpokladáme signifikantné rozvinutie kognitívnych funkcií dieťaťa – schopnosť pozorovania, posilnenie pamäti, sústredenosť pri práci, záujem o okolie a o svet, vo vyšších ročníkoch schopnosti abstraktne myslieť, samostatne a tvorivo nachádzať riešenia problémov konvergentného i divergentného typu.
3. Predpokladáme významné posilnenie iniciatívy a aktivity učiteľského kolégia vplyvom zvýšenia ich kompetencií na riadení a chode školy.
4. Predpokladáme významne pozitívny vzťah a postoje rodičov k škole následkom úzkeho prepojenia vzťahu učiteľ-rodič-žiak.
5. Používaním tvorivých prístupov predpokladáme rast tvorivých schopností a kreativity žiakov.
6. Používaním rytmických a umeleckých prostriedkov k navodeniu pracovnej atmosféry, i počas samotnej práce v triede predpokladáme vysoko pozitívnu pracovnú klímu.
7. Navodením nekompetitívneho prostredia a tvorivej spolupráce, kde lepší pomáha slabšiemu, predpokladáme vytváranie pozitívnych sociálnych vzťahov, ako aj elimináciu sociálnych negatív – ako je šikanovanie, agresivita, nezáujem, apatia.

Úlohy

1. waldorfská škola poskytne možnosť štúdia základných pedagogických dokumentov školy ako aj možnosť hospitácií pre pracovníkov, overujúcich projekt, podľa vopred dohodnutého harmonogramu
2. vypracuje sa spôsob a metódy hodnotenia experimentu a prípadných úprav projektu za účasti gestora a zriaďovateľa školy (napr. stanovenie vyrovnávacích období a iné)
3. vytvorí sa pracovná skupina za účasti gestora a zodpovedných riešiteľov, ktorá bude v kontakte pri riešení úloh vyplývajúcich z realizácie daného projektu

Metodika overovania

Pri overovaní sa použijú:

1. Štúdium písomných materiálov
2. Pozorovanie
3. Dotazníky a postojové škály
4. Testy (pedagogické, psychologické)
5. Kvantitatívna a kvalitatívna analýza materiálov

Personálne zabezpečenie

Odborný gestor: *Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc Pedagogická fakulta UK Bratislava*

Zodpovední riešitelia: *Mgr. Renáta Blaschke Základná škola Bánovce n. Bebravou*
Mgr. Alena Klčová Základná škola Myjava
Mgr. Marián Czére Základná škola Bratislava

Spoluriešitelia: *Mgr. Dáša Bročková Základná škola Bánovce n. Bebravou*
Ďalší učitelia, absolventi vzdelávacieho semináru v Turčianskych Tepliciach

Organizačné zabezpečenie

V spolupráci s OdŠaK Bratislava V; Štátnym pedagogickým ústavom, príp. pedagogicko-psychologickou poradňou.

Materiálno-technické zabezpečenie

Materiálne zabezpečenie projektu overovania zabezpečuje zriaďovateľ školy – Nadácia Výchova k slobode. Materiál na overovanie, dotazníky z ŠPÚ a pedagogicko-psychologickej poradne po dohode so spoluriešiteľmi a s gestorom.

Finančné zabezpečenie

Finančne projekt zabezpečí zriaďovateľ školy, materiály na overovanie – dotazníky, testy, pomôcky, kancelárske potreby po dohode s gestorom. Mzdové náklady v zmysle platných predpisov, úhrada cestovných nákladov po dohode, príp. sponzorským príspevkom.

Zriaďovateľ hradí aj náklady gestora, spojené s hlbším zorientovaním sa v problematike pedagogiky waldorfského typu - literatúra, návšteva waldorfskej školy v zahraničí, stretnutia a konzultácie s odborníkmi zo zahraničia.

Časový harmonogram

Realizácia projektu je plánovaná na 9 rokov v nasledovných etapách.

Prípravná etapa:

Vypracovanie projektu (február 2001)

Prípadné dopracovanie a doplnenie projektu (apríl – august 2001)

Realizačná etapa:

Začiatok realizácie projektu - september 2001

V dohodnutých termínoch vykonať vstupné, priebežné a výstupné pedagogické i psychologické diagnostické záznamy

Vykonať priebežné dotazníkové prieskumy medzi rodičmi, žiakmi atď

Každoročne predkladať výročné správy

Ukončenie projektu

Záverečná etapa:

Po ukončení projektu odovzdanie projektu a záverečnej správy na MŠ SR

Tvorba pedagogických a metodických materiálov k projektu

Spracovanie výsledkov

Podpisy:

.....
Odborný gestor: Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc,
Pedagogická fakulta UK, Račianska 59,
813 34 Bratislava

.....
Zriaďovateľ školy: RNDr. Erich Šašinka
Nadácia výchova k slobode, Hattalova 12
831 03 Bratislava